

તિ (તિથ) આ અવસ્થામાં '૯' સ્વરને નામિસંજ્ઞા થાય તો 'નામિનો૦.....૪-૩-૧' થી '૯' ના સ્થાને '૯' ગુણ થશે અને તેથી '૯' ને '૯દૈતોડયાય' ૧-૨-૨૩ થી 'આય્' અદ્દેશ થવાથી 'જાયતિ' આવે અનેષ્ટ પ્રયોગ થશે. તેથી તેનાં નિવારણ માટે અહીં '૯' ને નામિસંજ્ઞા કરાતી નથી. કારણ કે કાર્યો (જેને કાર્ય કરવાનું છે તે) સ્વર '૯' ની અપેક્ષાએ કાર્ય (વિધેય) સ્વર '૯' (પ્રયત્નની અપેક્ષાએ) ન્યૂન છે. તેથી 'જૈ + જ + તિ' આ અવસ્થામાં '૯' ને નામિસંજ્ઞા ન થવાથી તેને '૯દૈતોડયાય' ૧-૨-૨૩ થી 'આય્' અદ્દેશ થવાથી 'જાયતિ' આવે પ્રયોગ થાય છે. જેનો અર્થ 'કરમાય છે.' એવો છે.) ॥ ૬ ॥

કુ-કાઃ સંજ્ઞાઃ ૧૧૧૫ઃ

'ક' થી 'લ' સુધીના વર્ણોને 'સમાન' સંજ્ઞા થાય છે. અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ ઋ ઋ અને ઋ અઃ સમાન સ્વરો છે. ॥ ૭ ॥

ક-કૈ-કો-ઔ સંજ્ઞાઃ ૧૧૧૬ઃ

કૈ કૈ ઔ અને ઔ આ ચાર વર્ણોને સંજ્ઞા સંજ્ઞા થાય છે. ॥ ૮ ॥

ઞ-ઞઃ અનુસ્વારવિભાગો ૧૧૧૭ઃ

ઞ અને ઞઃ અહીં અક્ષરને છોડીને ' ' અને 'ઃ' ને અનુક્રમે 'અનુસ્વાર' અને 'વિસર્ગ' સંજ્ઞા થાય છે. અનુસ્વાર અને વિસર્ગનું ઉચ્ચારણ સ્વરની સહાય વિના થતું ન હોવાથી સૂત્રમાં 'ઞ' અને 'ઞઃ' આ પ્રમાણે અક્ષર સાથે અનુસ્વાર અને વિસર્ગનું પ્રકરણ છે. અનુસ્વાર નાસિક્ય વર્ણ છે અને વિસર્ગ કણ્ઠ્ય વર્ણ છે. એ વાદ રાખવું ॥ ૯ ॥

કાદિર્મ્બજનમ્ ૧૧૧૧૦॥

‘ક થી હ’ સુધીના પ્રત્યેક વર્ણને વ્યંજન સંજ્ઞા થાય છે.
(અનુસ્વાર અને વિસર્ગ પછા વ્યંજન મનાય છે.) ॥૧૦॥

અપ્યજમાન્તસ્યો મુદ્ ૧૧૧૧૧॥

દરેક વર્ણના પાંચમા (ઙ્ઞ લ્ઞ ણ્ઞ ન્ઞ મ્) વ્યંજનને અને અન્તસ્થા
(ય્ ર્ લ્ વ્) ને છોડીને બાકીના ક થી હ સુધીના વર્ણોને ‘મુદ્’ સંજ્ઞા
થાય છે. ॥૧૧॥

પ્લ્લક્ષો વર્ગઃ ૧૧૧૧૨॥

પાંચ પાંચ સંખ્યા પ્રમાણ ક થી ઙ્ઞ ચ થી ઞ્ઞ દ થી ષ્ઞ ત્
થી ન્ઞ; અને પ થી ફ્ઞ સુધીના વર્ણોને વર્ગ સંજ્ઞા થાય છે. ॥૧૨॥

આઘ-દ્વિતીય-શ-ચ-સા અધોવાઃ ૧૧૧૧૩॥

દરેક વર્ણના આઘ ક્ ચ્ દ્ ત્ પ્ તેમ જ દ્વિતીય સ્ઞ ર્ ળ્
વ્ ફ્ અને શ્ ષ્ સ્ ને ‘અધોધ’ સંજ્ઞા થાય છે. ॥૧૩॥

અધ્યો ધોષક્તમ્ ૧૧૧૧૪॥

અધોધ વર્ણોને છોડીને બાકીના ૬ વર્ગોને વર્ણોને અર્ધદ્વિ દરેક
વર્ણના ત્રીજા ચોથા પાંચમા વર્ણોને તેમ જ ય્ ર્ લ્ વ્ હ ને
‘ધોષક્ત’ સંજ્ઞા થાય છે. ॥૧૪॥

અ-ર-હ-વા અન્તસ્થાઃ ૧૧૧૧૫॥

ય્ ર્ લ્ અને વ્ ને ‘અન્તસ્થા’ સંજ્ઞા થાય છે. ॥૧૫॥